

Dominika Byczkowska-Owczarek

Uniwersytet Łódzki

Honorata Jakubowska

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza

BADANIE DOŚWIADCZANIA CIAŁA JAKO WYZWANIE METODOLOGICZNE

Ciało stało się w ostatnich latach jednym z popularniejszych przedmiotów badań w naukach społecznych, także na polskim gruncie. Początkowo badania te koncentrowały się głównie na kulturowych reprezentacjach ciała, a także praktykach cielesnych, takich jak zabiegi upiększające czy podejmowanie aktywności fizycznej. Następnie przedstawiciele nauk społecznych w coraz większym stopniu zaczęli skupiać się na ucieleśnieniu i doświadczeniu ciała.

O ile jednak rozważania w pierwszym nurcie są najczęściej wspierane badaniami empirycznymi, o tyle publikacje przynależne do drugiego nurtu mają z reguły charakter teoretyczny, co można wyjaśnić między innymi poprzez kłopotliwość materii badawczej, jaką jest ciało/cielesność (Jakubowska 2012). Wskazując na istniejące publikacje w tym zakresie autorstwa między innymi łódzkich socjologów (Konecki 2010, 2012; Byczkowska 2012; Kacperczyk 2012) badanie doświadczenia ciała oraz poprzez ciało ciągle pozostaje wyzwaniem empirycznym. Istotność tej problematyki wynika zarówno z ucieleśnienia „ja”, jak i ze znaczenia ciała w procesie przekazywania i nabywania wiedzy.

W prezentowanych w niniejszym numerze tekstach podejmujących tematykę ludzkiej cielesności, staraliśmy się przedstawić oba opisane wyżej nurty. Problematyka ucieleśnionej wiedzy zostaje podjęta w artykule Honoraty Jakubowskiej. Punktem wyjścia jest założenie, że oprócz wiedzy, która ma charakter dyskursywny, istnieje również wiedza pozadyskursywna, która, pomimo swojego uniwersalnego charakteru i rozbudowanej refleksji socjologicznej dotyczącej wiedzy, jest właściwie marginalizowana. Artykuł przedstawia i porządkuje koncepcje teoretyczne oraz prezentuje propozycje badań odnoszących się do przekazywania i nabywania umiejętności sportowych, które pozwoliłyby zbadać proces transmisji pozadyskursywnej wiedzy¹.

Dominika Byczkowska-Owczarek, Katedra Socjologii Organizacji i Zarządzania, e-mail: dominika.byczkowska@wp.pl; Honorata Jakubowska, Instytut Socjologii, e-mail: honorata@amu.edu.pl.

¹ Realizacja badań jest zaplanowana w ramach realizacji grantu NCN „Transmisja pozadyskursywnej wiedzy na przykładzie przekazywania i nabywania sportowych umiejętności” (2014/13/B/HS6/01367).

Pozostałe dwa artykuły, autorstwa Katarzyny Kowal i Jakuba Niedbalskiego, opierają się na badaniach jakościowych (indywidualnych wywiadach pogłębianych) z odpowiednio – biorcami ręki oraz niepełnosprawnymi sportowcami. Choć dotyczą one odrębnych grup badanych, to oba koncentrują się na doświadczaniu ciała oraz zmianach zachodzących w procesie doświadczania zmieniającego się ciała. Kowal podjęła bardzo interesującą i udaną próbę przywrócenia fizyczności, „mięsnosci” ciała, która, poprzez dominację konstruktywistycznego myślenia w naukach społecznych, znalazła się na ich marginesie. Natomiast artykuł Niedbalskiego ma znaczenie nie tylko naukowe, ale również praktyczne poprzez pokazanie, w jaki sposób aktywność fizyczna osób niepełnosprawnych może zmienić zarówno to, jak doświadczają one swojej cielesności, ale i jak postrzegane są przez otoczenie. Dodatkową wartością tekstu Kowal, choć autorka nie wpisuje swojego artykułu w tę perspektywę, jest pokazanie ciała jako przedmiotu własności, towaru, który może być wymieniany, udostępniany czy sprzedawany. Tym samym, naszą intencją, obok pokazania badań dotyczących doświadczania ciała, było także wskazanie dalszych interesujących obszarów analiz socjologicznych.

Literatura

- Byczkowska, Dominika. 2012. *Ciało w tańcu: analiza socjologiczna*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Jakubowska, Honorata. 2012. *Ciało jako podmiot badań socjologicznych – dylematy, pominięcia, możliwości*. „Przegląd Socjologii Jakościowej”, t. 8, nr 2: 12–31.
- Kacperczyk, Anna. 2012. *Badacz i jego ciało w procesie zbierania i analizowania danych na przykładzie badań nad społecznym światem wspinaczki*. „Przegląd Socjologii Jakościowej” t. 8, nr 2: 32–63.
- Konecki, Krzysztof. 2010. *Wywiad na podstawie filmów w badaniach praktyki jogi – na przykładzie badań cielesności i gestów w społecznym świecie praktyki jogi*. W: J. Leoński i M. Fiteńicka-Gorzko (red.). *Kultury, subkultury i światy społeczne w badaniach jakościowych*. Szczecin: Volumina.pl, s. 303–335.
- Konecki, Krzysztof. 2012. *Czy ciało jest świątynią duszy? Współczesna praktyka jogi jako fenomen psychospołeczny*. Warszawa: Difin.